

Lärarens guide

Att undervisa med läroboken i fokus

Läromedel – en nyckel till framgångsrikt lärande

Att säkerställa att lärare och elever har tillgång till läromedel av hög kvalitet är viktigt för att läromedel:

- har stor betydelse för elevers kunskapsutveckling.
- kan stärka likvärdigheten mellan skolor och klassrum.
- fyller en kompensatorisk funktion när andra delar av undervisningen av olika skäl brister.
- stärker elevers läsförståelse.
- är avgörande för att vårdnadshavare ska kunna följa sina barns skolgång och kunskapsutveckling, samt hjälpa dem med läxor.
- tillsammans med lärarhandledningar främjar lärares kompetens och utvecklar undervisningen.
- minskar lärares arbetsbörda och frigör tid. Det är mer tidskrävande att planera undervisningen utan läromedel.

Källa: Läromedelsförfattarna

Är du nybliven lärare? Se hit!

nok.se/nylarare

Hej!

På Natur & Kultur har vi alltid arbetat efter devisen att läromedel är lärarens viktigaste verktyg. Det är med bra läromedel som läraren kan prioritera att undervisa och främja alla elevers kunskapsutveckling. Bra läromedel stärker läsförståelsen och ger elever bättre överblick över skolarbetet.

Att tillgången till läromedel borde vara likvärdig ser vi som en självklarhet och det händer mycket positivt just nu:

- Treårigt statsbidrag (2023–2025) till grundskolan för inköp av vissa förlagsproducerade läromedel.
- Från och med 1 juli 2024 stärks tillgången till läromedel i skollagen.
- Från och med 1 juli 2024 blir användning och värdering av läromedel ett examensmål på lärarutbildningarna.

Att elever får möjlighet till en egen lärobok, en egen källa till kunskap, är en ny situation för flertalet lärare. Vad är vinsterna och hur planerar man då sin undervisning?

Jag önskar dig inspirerande läsning.

Katarina Blomqvist, förlagschef
Natur & Kultur Läromedel och Akademi

Katarina Blomqvist
Foto: Kajsa Göransson

Innehåll

Nu stärks tillgången till läromedel	4	Röster om läromedel: Robin Wretemo	16
Läromedel som didaktisk resurs		och Agustín Riverol	
– med läroboken i fokus	6	5 myter om läromedel	18
Röster om läromedel: Catrin Eriksson	9	Vad säger statistiken?	19
Kvalitetssäkrade läromedel	10	Röster om läromedel: Liza Lundgren	20
5 tips för att komma igång med din läromedelsbaserade undervisning	12	Kontakt	23

Natur & Kultur är ett av Sveriges ledande förlag. Vi ger både ut läromedel och kurslitteratur samt böcker för allmänmarknaden. Vi är en oberoende stiftelse som ska göra skillnad i samhället. Förutom att inspirera till läsande och lärande stärker vi röster i det demokratiska samtalet genom priser, stipendier och stöd. Varje gång du väljer förlaget Natur & Kultur är du med och bidrar till något större. **Vi ger ordet till fler.**

Per Kornhall Foto: Eva Lindblad

»De flesta yrken innebär ett behov av något redskap. En konstnär behöver färg, en snickare behöver verktyg, en kock behöver råvaror. Och så vidare. På samma sätt borde det vara självklart att lärare behöver läromedel. Så är det dock inte. I brist på ordentliga verktyg tvingas lärare i stället leta material på internet, skapa eget om kvällarna eller använda tjugo år gamla böcker med föråldrad information. Lärarna har förlorat sina viktigaste arbetsredskap och eleverna har förlorat nycklarna till kunskap, men kanske är det äntligen nu det vänder.«

Per Kornhall, ordförande,
Läromedelsförfattarna

»Det finns många fördelar med läromedel. Om skolorna har den mest uppdaterade läroboken för ämnet man jobbar i så är den kopplad till senaste läroplanen, då finns ingen risk att läraren missar något viktigt innehåll. Eleverna får även möjlighet att träna på flera uppgifter av samma typ, om det är vissa områden som är svåra. Det är också bra med olika svårighetsgrader på uppgifterna då det oftast är en bred variation av kunskaper inom en klass.«

Sofia Holmberg, lärare i NO/Matematik

Glada nyheter för landets elever och lärare – nu stärks tillgången till läromedel!

Källa: Läromedelsföretagen

Miljardsatsning på läromedel!

Frågan om elevers rätt till likvärdig tillgång till läromedel har de senaste åren fått stor uppmärksamhet, men Läromedelsbarometern visar på stora inköpskillnader mellan Sveriges kommuner och skolor. Under våren 2023 avsatte regeringen 685 miljoner kronor i statsbidrag för tryckta läromedel – ett bidrag inte alla kommuner nyttjade till fullo. Satsningen fortsätter även år 2024 och 2025 med ungefär en miljard i potten.

1 juli 2024 skrivs rätten till läromedel in i skollagen!

Vad läromedel och läroböcker är ska nu definieras i skollagen med syftet att öka medvetenheten om vilken betydelse de har för undervisningen. I lagen ska också elevers tillgång till läromedel förtydligas.

Så ser skollagens definition av läromedel ut

Lärobok

Tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter.

Läromedel

Helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art.

Källa: Regeringen.se (juni, 2023)

Läromedel som didaktisk resurs – med läroboken i fokus

Jörgen Mattlar är lektor i didaktik och verksam inom förskolläro- och ämnesläroprogrammen vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet. I sin nya bok *Läromedel som didaktisk resurs – med läroboken i fokus* beskriver han lärobokens mångfacetterade roll i skolundervisningen.

Jörgen Mattlar. Foto: Joachim Belareff

Jörgen Mattlars nya bok ges ut som kurslitteratur på lärarutbildningen och svarar mot det nya examensmålet: Att använda och värdera läromedel. Här finns ett kunskapsbehov att fylla anser Mattlar.

Läraren väljer lärobok

I boken trycker Mattlar på att läraren har ett privilegium att välja bland olika läromedel och befogenhet att styra över undervisningens utformning. Det är en självklar positiv och adekvat maktutövning som följer med lärarens uppdrag och har sin grund i lärarens professionella auktoritet.

När läroboken, det huvudsakliga läromedel som är utvald av läraren, används i undervisningen är den både kunskapsgaranterande och trovärdig. Den professionella läraren har förstås både kompetensen och friheten att addera andra läromedel, för att komplettera den lärobok som utgör det huvudsakliga läromedlet i undervisningen. Men lärare har generellt hög arbetsbelastning och lärarens olika uppdrag och arbetsuppgifter gör att det inte är rimligt att lägga mycket tid för egen informationssökning och letande efter lämpligt material.

En lärobok gynnar alla

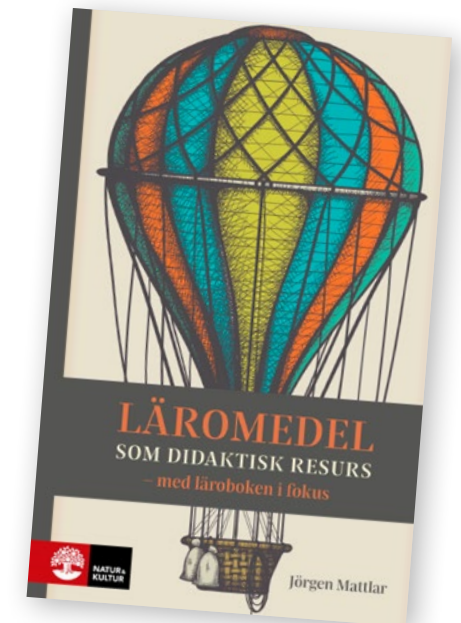
Mattlar lyfter särskilt bokens inkluderande potential. Att undervisningen i huvudsak utgår från en lärobok gynnar alla elever, det är enbart de mer självständiga eleverna som klarar av att hålla reda på och sortera i kopieringsunderlag eller digitala länkar.

Föräldrar vill i regel vara ett stöd för sina barn i skolarbetet. Enligt Mattlar underlättar det om föräldrar vet vilket ämnesområde och innehåll som avses när de ska hjälpa sina barn hemma. Frustrationen blir påtaglig för föräldrar om undervisningen bygger på en

mängd olika typer av läromedel som kan vara svåra att få ett samlat grepp om och ibland inte ens är tillgängliga för dem.

»Genom att använda läroboken som huvudsakligt läromedel kan du som lärare effektivisera din undervisning och skapa en stabil och gemensam kunskapsbas för eleverna.«

Mattlar pekar även på att internationell forskning visar ett samband mellan höga kunskapsresultat och lärobokanvändning. Detta kan förstås användas som argument för en mer frekvent användning av läroboken som huvudsakligt läromedel och mot en alltför hög variation av olika typer av läromedel. →

Lärobokens funktioner

Med utgångspunkt i professor emerita Boel Englund's artikel *Lärobokskunskap, styrning och elevinflytande* listar Mattlar lärobokens fem huvudsakliga funktioner:

1 Kunskapsgarant: Läroboken fungerar som en konkretisering av läroplanen och som ett symboliskt kontrakt mellan lärare, elever och vårdnadshavare. Det innebär att innehållet i läroboken ses som relevant och trovärdigt, och det är detta stoff som undervisningen fokuserar på. Läroboken representerar det huvudsakliga innehållet i skolämnet eller den specifika kursen.

2 Gemensamhetskapande: Genom att basera undervisningen på en gemensam lärobok skapas sammanhållning och gemenskap i klassrummet. Läroboken bidrar till en gemensam kulturell och litterär upplevelse, vilket stärker den kollektiva identiteten och vår gemensamma självbild.

3 Underlättar lärarens kunskapsutvärdering:

Läroboken är central för utformningen av hemarbete och prov, vilket gör det lättare för läraren att följa och bedöma elevernas kunskapsutveckling. Det bidrar till en rättssäker bedömning och betygsättning.

4 Underlättar lärarnas och elevernas arbete:

Läroboken sparar tid för läraren genom att minska behovet av att skapa egna läromedel samt att den hjälper till att strukturera undervisningen. För eleverna är läroboken en stabil grund för studier och repetition.

5 Tydliggörande roll: Läroboken skapar tydlighet och struktur i undervisningen. Den definierar klart vad som ska läras och vilken kunskap som är viktig, vilket underlättar för både lärare och elever.

Mattlar sammanfattar i sin bok att läroboken är ett helt avgörande verktyg i skolundervisningen. Den erbjuder en strukturerad och sammanhängande utbildningsgrund, vilket är särskilt viktigt i en tid av informationsöverflöd och fragmenterad kunskap. Genom att använda läroboken som huvudsakligt läromedel kan lärare fokusera sin undervisning och skapa en stabil och gemensam kunskapsbas för eleverna.

Lärobokstexten är även garanten för att elever läser och lär sakprosa i skolan. Jämte skönlitteratur som språkförebild, är lärobokens sakprosa minst lika viktig för ökad läsfärdighet och som exempel för eget skrivande. •

Fritt ur *Läromedel som didaktisk resurs – med läroboken i fokus* av Jörgen Mattlar

Röster om läromedel Catrin Eriksson

Läromedelsförfattare och utbildad lärare i tyska, tyska som andraspråk, engelska samt idrott och hälsa.

Digitala resurser kan förbättra inläringen

»Läromedel kan skapa trygghet för alla som arbetar med det. Man vet att viktiga ämnen täcks och att innehållet har arbetats fram och presenteras på ett strukturerat sätt. Jag tror att elever och lärare litar på en lärobok i handen, och jag betraktar läromedel som en gemensam grund mellan hemmet och skolan.

I en idealisk situation har varje elev en egen bok

Under min tid som lärare märkte jag en variation i tillgången till böcker för varje elev. I en idealisk situation anser jag att varje elev bör ha tillgång till sin egen bok. Om det dessutom finns ett komplement i form av digitala resurser, där eleverna exempelvis kan lyssna och öva extra, kan det förbättra inläringen och möjliggöra individuell anpassning. Jag har även använt eget material – ofta realia vilket alltid gör ämnet mer verkligt för eleverna.

Kvalitetssäkring och faktagranskning – a och o

Nu är jag läromedelsförfattare och samarbetet med ett läromedelsförlag har varit mycket utvecklande. Jag har personligen lärt mig en hel del nya saker. Jag förstår nu

att det ligger ett betydande arbete bakom framställningen av ett läromedel, och det är nödvändigt. En noggrann kvalitetssäkring och faktagranskning av materialet är viktig för att producera material som uppfyller höga krav. Materialet bör vara korrekt, relevant och följa de pedagogiska standarder som gäller i Sverige. «•

Catrin Eriksson Foto: Sandra Birgersdotter

Hos oss får du alltid *kvalitetssäkrade* läromedel

Natur & Kulturs mål är att alla elever ska ha möjlighet att nå kunskapsmålen, oavsett bakgrund. Därför har vi tillsammans med de andra medlemmarna i Läromedelsföretagen antagit en kvalitetspolicy som tydliggör vårt löfte om att utveckla kvalitativa läromedel. Tillsammans har vi även tagit fram ett stöd vid val av läromedel.

Tips! Stöd vid val av läromedel

Vilka frågor ska jag ställa mig för att försäkra mig om att ett läromedel verkligen lever upp till kvalitetskraven?

- Vilar läromedlet på läroplanens värdegrund och riktlinjer?
- Utgår läromedlet från det syfte som finns beskrivet i kurs- eller ämnesplaner?
- Har läromedlet en struktur som ger undervisningen progression och eleverna sammanhang?
- Hur har utvecklingen av läromedlet gått till?
- Framgår det tydligt hur utgivaren tar hand om synpunkter på läromedlet?
- Vilket utgivningsår är det på läromedlet?
- Finns det en lärarhandledning?
- Hur många delar ingår i läromedlet och ges möjligheter att undervisa flexibelt och anpassat till enskilda elever med olika kunskapsnivåer och förmågor?
- Är läromedlet tillgängligt och har det formgivning och funktionalitet som förstärker undervisning och lärande?

Läs mer på laromedelsforetagen.se

Källa: Läromedelsföretagen

Jerker Bengtsson

**Förläggare NO/Matematik,
Natur & Kultur**

»Som förläggare har jag förmånen att arbeta tätt tillsammans med en stor grupp kompetenta yrkespersoner. Våra författare är alltid ämneskunniga lärare som har en gedigen klassrumserfarenhet. De skriver faktatexter, uppgifter och undervisningsmaterial som ytterst utgår från kursplanen men också utifrån de ramar som de har kommit överens om med mig, som förläggare, och redaktionen. Huvudmålet är att läromedlet ska ge eleverna möjlighet att förstå och lära sig kunskapsstoffet så bra som möjligt, men vi arbetar också för att det ska förenkla vardagen för en lärare i klassrummet.

Kvalitetsgranskning i flera steg

De flesta nya läromedelsförfattare blir förvånade över hur många som är inblandade i arbetet och hur lång tid det tar att göra ett läromedel. Författarnas texter granskas i ett antal omgångar av ämnes- och språkkunniga, pedagogiskt kunniga samt en redaktion med läromedelse experter. Därefter följer formgivning och illustrering av materialet. Även här granskas underlaget i omgångar. Efter cirka två år, när jag som förläggare och redaktionen anser att läromedlet fått den höga kvalitet som krävs, trycks materialet till en bok och läggs i en digital plattform. Äntligen kan vi dela med oss av materialet!«

Läs mer och ansök på
nok.se/resestipendium

Lärare – sök resestipendium!

5 tips för att komma igång med din läroboksbaserade undervisning

Författare: Karolina Danström,
redaktionschef, Natur & Kultur

Att undervisa med ett läromedel är tidsbesparande för dig som lärare, tydligt för dina elever och kan optimera och effektivisera din undervisning.

I Planera ämnesområdet

Börja med att utforska innehållet i läroboken. Eleverna kommer att ha texten och de tillhörande instuderingsfrågorna som bas. Är det något du inte vill ha med eller tycker är mindre viktigt, notera det. Är det något du vill lägga till som kräver text till eleven, skriv det (dela det gärna med en kollega så att du får feedback på texten, utifrån innehåll

och nivå). Ofta finns förslag på planering i lärarhandledningen. I den anges hur mycket tid som läromedelsförfattaren anser att man ska lägga på de olika kapitlen och när de passar att tas upp. Även lärobokens innehållsförteckning kan fungera som en planering. Du måste dock avgöra hur väl den stämmer för ditt behov – har du mer eller mindre tid till ditt förfogande? Gör de justeringar du tycker är nödvändiga. Planera även in eventuella studiebesök och laborationer.

Hur ska eleverna visa att de har tagit till sig innehållet? Med ett skriftligt eller muntligt prov? Med en redovisning? Med flera mindre test? Lägg till dessa i din planering. →

Så här kan en planering över ett område se ut:

KAPITELPLANERING

Kapitel 1: Tal och räkning	Datum	Kommentar
1.1 Tal i decimalform s. 8	18/8	Alla: Begreppsfrågor. Valbart: Problemlösning.
Siffror, platser och tal s. 10	19/8	Alla: Läs exempel och gör uppg. 8–15 och 20. Valbart: uppg. 15–20.
Jämföra tal s. 12	21/8	Alla: Läs exempel och gör uppg. 22–30 och 32. Valbart: uppg. 31, 33–36.
Tallinjen s. 14	22/8	Alla: Gör alla uppgifter.
Avrunda tal s. 17	23/8 och 26/8	Alla: Läs exempel och gör uppg. 56–62, 65–69. Valbart: uppg. 63–64, 70–75.
Avslutning	27/8	Gruppuppgift.
Repetition och testa dig själv	29/8	Alla: Uppg. 5, 9, 22–29, 30–35, 68, 70, 78. Ta hjälp av förklaringarna på sidan 301.
1.2 Addition och subtraktion	29/8	Alla: Titta på film, gör begreppsfrågorna. Valbart: problemlösning.
Addera och subtrahera	1/9	Alla: Läs exempel, gör uppg. 8–15 och 20. Valbart: uppg. 15–20.
Friluftsdag	2/9	Ingen matematiklektion.
Studiedag	3/9	Hemläxa: Repetera överslagsräkning på sida 24.
Uppställning	4/9	Alla: Titta på film som repeterar uppställningar.

.....
 ! Säkerställ att eleverna har förstått när läxor, inlämningsuppgifter och prov ska göras. Eleverna behöver ta ansvar för sin egen planering, men före en viss ålder behöver de hjälp.

2 Förbered din undervisning

Förbered dina lektioner väl. Lärarhandledningen är din bästa vän i planeringsstadiet. Är du ny som lärare är det ett bra sätt att förbättra din undervisning. Som erfaren lärare har du lättare att gå utanför ramarna på ett tryggt sätt om du förbereder dig tillräckligt. Vad står det i lärobokens avsnitt? Det är det du ska undervisa om. Vilka språk- och kunskapsbegrepp kan ställa till problem för eleverna? Lyft dem på lektionen!

3 Välj ett lektionsupplägg som passar er

De flesta läromedel innehåller en mängd olika förslag på hur man kan skapa lektioner och undervisa om innehållet. Ett upplägg kan vara:

- **Skapa nyfikenhet.** Finns det något i avsnittet i boken som kan vara »indragare«, det vill säga få eleverna nyfikna på vad som kommer sedan? Kanske är det en av bilderna? Särskilt betydelsebärande bilder presenteras ofta mer utförligt i lärarhandledningen. Kan du börja med en fråga för att eleverna ska få visa förkunskap eller väcka nyfikenhet? Kan eleverna få diskutera i par eller i grupp? Finns det något i texten som skulle vinna på att illustreras med en fysisk sak att visa upp, finns det något som skulle passa för en dramatisering?

- **»Packa upp« texten.** Flertalet elever har svårt att ta till sig en faktatext. En god vana är att läsa tillsammans: Projicera läroboksidan på stor tavla. Jobba igenom texten tillsammans med eleverna: Förklara rubriken, be eleverna reflektera. Läs stycke för stycke

högt för eleverna, ställ frågor och ge förklaringar till ord och begrepp. Be gärna eleverna läsa högt tillsammans, eller turas om att läsa. Studera bilderna till texten och prata om dem. Vad ger bilderna för information? Detta brukar man kalla att »packa upp texten«.

- **Genomgångar som kunskapsinhämtning.** Att läraren håller genomgångar är en bra modell för elevernas kunskapsinhämtning. Hur lång genomgång man kan ha utan att man tappar elevernas fokus beror på elevernas ålder, kunskapsnivå och grupp-sammansättning, men även på dig som lärare. Om du förbereder dig väl har du större chans att hålla elevernas intresse uppe. Inled gärna din genomgång med att berätta vilka sidor i läroboken du kommer visa, be dem sedan stänga boken och fokusera på din genomgång.

- **Befäst kunskapen utan PowerPoint.** PowerPoint-presentationer är lärarens redskap. Att du som lärare ger eleverna dina presentationer är tyvärr att göra dem en björntjänst. Risken är att eleverna läser presentationerna i stället för att studera texten i läroboken. Elever behöver läsa mer, då är lärobokstexten det bästa sättet att hjälpa dem till läsning. Prova gärna att hålla lektioner utan PowerPoint, det kan ibland vara lättare att trollbinda eleverna med din röst och berättelse utan en presentation. Att skriva på tavlan ger en naturlig tröghet i framställningen och att be eleverna skriva av det du skriver på tavlan i sitt skrivhäfte är ett bra sätt för eleverna att befästa kunskapen. Säg gärna till eleverna vad de ska anteckna, det ökar koncentrationen på det du säger.

- **Behåll nyfikenheten.** Variation är ett förhållningssätt i din undervisning som väl utfört gör att du bibehåller elevernas energi och

nyfikenhet. I lärarhandledningen finns tips på hur du kan kombinera genomgång, eget läsande och enskilt arbete, arbeta digitalt, grupparbete med mera, på ett sätt som passar dig och din grupp. Var inte rädd för att ompröva och testa. Och kom ihåg att ett läromedel ofta kommer med digitalt extramaterial som kan stötta eleverna.

- **Sammanfatta.** Avslutningen är en viktig del av lektionen. Se till att du har tid att sy ihop säcken. Fem minuter till sammanfattning av dagens lektion, peka i läroboken eller visa i boken på storskärm.

4 Hemarbete/läxor är nödvändigt ibland

De flesta elever behöver ibland arbeta hemifrån efter skoltid för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Hemarbete måste nog planeras av dig som lärare och bör utgå från läromedlet. Då möjliggörs att eleven kan jobba självständigt eller med en enkel stöttning av vårdnadshavaren. Läxor bör befästa kunskapen från lektionerna snarare än introducera ny information. Lämpliga läxor är till exempel: Svara på instuderingsfrågorna/Lär dig begreppsförklaringarna/Gör en enkel undersökning hemma. Att eleven har en egen bok och får ta med den hem är förstås en förutsättning. Ta för vana att kontrollera läxor. Eleverna vill göra rätt, men om ingen kontroll av läxan sker så kommer det att vara färre som gör dem.

5 Skriftliga examinationer som avslutning

Ett skriftligt prov är ett vanligt sätt att avsluta ett område. Säkerställ att eleverna vet vad som ingår på provet, tydliggör vilka sidor i

läroboken som omfattas och vilka uppgifter som eleven ska repetera. Vad är extra viktigt? Är det något i läroboken som är överkurs? Det är att föredra att innehållet som provet ska testa finns i läroboken så att alla elever säkert har tillgång till det. Det måste finnas lektionstid för repetition av området. På repetitionslektionerna kan man först hålla en kortkurs över området, därefter ger man eleverna möjlighet att ställa frågor.

Kom ihåg! Ingen lärare lyckas genomföra lysande lektioner varje gång, men övning ger färdighet. Det viktiga är att lektionens basinnehåll finns att ta del av i läroboken. Det ger eleverna en trygghet i att de kan hämta in det de kanske inte förstod, om de tappade fokus eller om du som lärare inte hann med allt under lektionen. •

Röster om läromedel

Robin Wretemo

Ämneslärare SO,
Hammarbyskolan södra

»Som SO-lärare ser jag många fördelar med att arbeta med läromedel. Den kanske största är utifrån en källkritisk aspekt. Eleverna har idag en enorm tillgång till information från nätet och sociala medier, vilket kan vara en stor fördel, men det öppnar också upp för att de får felaktig information och förstår saker fel. Arbetet med att utveckla elevernas källkritiska tänk växer dagligen och att då ha läromedel att tillgå är en stor fördel. I läromedel har vi en källgranskad produkt som ger en trygghet både för mig som lärare, för eleven och elevens vårdnadshavare när det kommer till att veta att man lär sig korrekt fakta. Läromedlet fungerar även bra som källgranskare i sig då man kan arbeta med att eleverna själva söker fakta för att sedan granska den. Det är då perfekt att kunna säga »jämför med vad det står i vårt läromedel och se om det stämmer överens.«

Jag tycker också att läromedel är väldigt bra för att utveckla elevernas språkliga förmåga och deras begreppsförståelse. Extra bra är tryckta läromedel då jag upplever att eleverna lättare navigerar sig fram i en bok än via en skärm. Att läromedlet sedan finns tillgängligt digitalt är givetvis väldigt bra och möjligheten att kunna få det uppläst gör det tillgängligt för fler elever.

»Jag tycker också att läromedel är väldigt bra för att utveckla elevernas språkliga förmåga och deras begreppsförståelse.«

Läromedel kan också skapa en tydlig struktur för eleverna inom olika arbetsområden och med olika arbetsuppgifter. Det finns ett stort behov för många elever att känna igen sig i strukturer för att lättare kunna komma igång med ett arbete. Att då arbeta utifrån läromedel som följer samma struktur igenom hela boken gör det enklare för eleven att veta vad den förväntas göra och på så sätt minska risken för ett glapp där vissa elever har svårt att komma igång.

»Att läromedlet är den stabila basen för att följa läroplanen är även det en stor trygghet som lärare.«

Att läromedlet är den stabila basen för att följa läroplanen är även det en stor trygghet som lärare, men kanske än mer för elever och vårdnadshavare (som i många fall kan uppleva den svår att förstå), att veta att eleverna har lärt sig allt de förväntas lära sig.

Läromedlet kan också förenkla den formativa bedömningen och göra den mer tydlig för eleverna, vilket leder till att även den summativa bedömningen blir begriplig för eleven och dess vårdnadshavare.«•

Agustín Riverol

Modersmålsrepresentant Språklärarnas riksförbund, modersmålslärare i spanska, lärare i moderna språk, studiehandledare samt vinnare av *Årets språkliga eldsjäl* år 2021

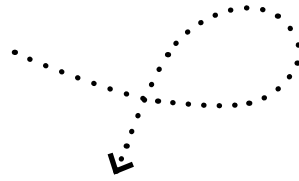
»Det är tydligt för mig att läromedel är en förutsättning för lärande. Det skapar struktur samtidigt som det ger en tydligare bild av vad eleverna ska läsa.

En annan fördel med läromedel är att de oftast är skrivna av kompetenta, duktiga och erfarna lärare utifrån kursplanen.

Digitalt som komplement

Det finns självklart bra läromedel att välja mellan, men kombinationen av en bra bok och en bra hemsida att arbeta med är strålande, tycker jag.«•

5 myter vi ofta hör om läromedel

1 Läromedel styr din undervisning

Falskt Du kan tryggt utgå från ett läromedels innehåll och planera efter det. Aktuella styrdokument är nämligen läromedelsförfattares viktigaste hållpunkter. Med ett läromedel som bas har du en struktur som gör att du kan addera element som du tycker är särskilt viktiga och intressanta. Det gör din undervisning än mer personlig.

2 Läromedel är daterade

Falskt Läromedel utformas för att hänga med länge. När omvärlden förändras så ska läromedlet bidra med en bakgrund som gör att nutida händelser går att förstå och koppla till tidigare kunskap. När läromedel trycks om så uppdateras aktuella uppgifter, för ett digitalt läromedel sker det ofta direkt. På läromedlets hemsida hittar du eventuella tillägg och uppdateringar.

3 Läromedel är dyra

Falskt Om priset för ett läromedel jämförs med den tid du som lärare lägger på att ta fram eget material, så framstår det tydligt vilka vinster det finns för dig som lärare att använda ett redan färdigt läromedel i stället för att skriva själv eller leta på nätet. Priset som samhället och den enskilde eleven får betala på grund av bristande likvärdighet är svårare att beräkna.

4 Läromedel innehåller inte allt man behöver

Falskt Ett läromedel ska innehålla allt du behöver, men det ska också ge inspiration och möjligheter för dig som lärare att göra undervisningen personlig. Ett läromedel är sällan bara en lärobok, utan ofta ett helt paket, till exempel arbetshäften, lärarhandledning och digitalt extramaterial, för att möta de behov som finns. Tillsammans ska de stötta dina elever och ge dig som lärare flexibilitet att anpassa undervisningen efter din klass. Är du inte nöjd med ditt läromedel ska du byta!

5 Läromedel är inte faktagranskade

Falskt Ämnesinnehållet i ett läromedel utgår från styrdokumentet. Styrdokumentet kan sägas vara en överenskommelse mellan skola och samhälle om vad en elev ska ha med sig i form av kunskaper och färdigheter efter avslutad skolgång. Det är kunskaper som vi alla är överens om är viktiga. Ett förlagsproducerat läromedel läses och granskas av många. Utöver kunniga och väl utvalda läromedelsförfattare är vi som arbetar på förlag särskilt duktiga på att bedöma struktur och texter, vi har dessutom ämneskompetens och klassrums-erfarenhet. Det finns även ämneskunniga och didaktiker med i bakgrunden för att granska inom sin expertis. •

Vad säger statistiken?

Framtidens lärare *vill* ha läromedel

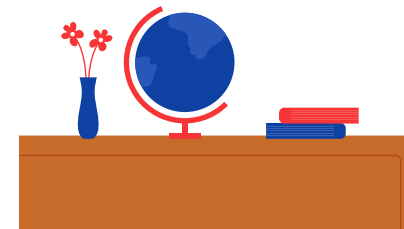
94 % av Sveriges lärarstudenter tycker att det är viktigt att de får tillgång till läromedel när de är färdiga lärare. Samtidigt anser inte ens hälften att de får tillräcklig utbildning om läromedel.¹

9 av 10 unga tycker att läromedel är viktiga och mer än hälften att de är väldigt viktiga.²

Unga uppväxta i hem med lägre socioekonomisk status upplever i lägre grad att de får alla de läromedel som behövs från skolan.³

Källor: ¹ Läromedelsförfattarna. ^{2&3} Ungdomsbarometern, 2021 (Läromedelsförfattarna).

Röster om läromedel

Liza Lundgren

Rektor, Kvarnbyskolan

»Läromedel kan ses som en länk, eller en bro, mellan undervisningen och elevens lärande. I egenskap av rektor skulle jag säga att ett välgranskat läromedel är en fantastisk kunskapskälla och en god resurs i undervisningen.

Ett läromedel som också är användarvänligt och multimodalt kan underlätta lärandet och möjligheten för läraren att bygga upp en undervisning där elevernas olika sinnen används i lärandet och alla förmågor tränas. En farhåga som jag har, är risken för att en lärare blir så bunden vid ett läromedel att kursplanerna och Skolverkets kommentarmaterial till kursplanerna faller i skymundan och läromedlet riskerar att bli det faktiska syftet med den undervisning som genomförs. För att undvika att gå i den fällan är det viktigt att läraren utvecklar en säker rutin för planeringen av undervisningen, där den systematik som finns i kursplanerna utgör stommen i planeringen och läromedlet kan vara en tegelsten i det bygge som utgör undervisningen. Om vi inte hade läromedel skulle det medföra att alla lärare behövde konstruera ett eget material för eleverna, vilket i sin tur skulle innebära stora konsekvenser för lärarnas förutsättningar i form av stor tidsåtgång, splittring och en enorm nivåskillnad. Det är skrämmande att tänka sig in i ett scenario där lärare över hela landet skulle stå och prata utifrån minnen och egna idéer.

Ta avstamp i läromedlet

I samtal med lärarna framkommer det att läromedel är en trygg resurs i vilken man kan hämta inspiration vid planeringen av undervisningen. En möjlighet att ta avstamp i läromedlet för att sedan söka kompletterande informationskällor för undervisningen.

»Läromedel kan ge både eleven och läraren friheten att närma sig ett ämnesområde på olika sätt.«

Lärarna lyfter fördelar som att begrepp och förklaringsmodeller beskrivs multimodalt och åldersadekvat i dagens läromedel genom den tryckta boken och kompletterande digitala läromedel. Läromedel kan ge både eleven och läraren friheten att närma sig ett ämnesområde på olika sätt, exempelvis genom att börja i bilder och bildtexter, ljudklipp, artiklar, i filmklipp och quizzar, genom att utgå ifrån begreppen i begreppslistor eller genom att först diskutera och resonera utifrån frågor i läromedlet. I egenskap av övningsredskap eller uppgiftsbank utgör läromedlet även en träningsarena. Läromedel möjliggör också för användaren att, baserat på intresse utveckla sina kunskaper, tillgodogöra sig förkunskaper inför ett arbetsområde/undervisningsmoment och repetition.

Elever är trygga med läromedel

Några elever uttrycker att de känner sig trygga med läromedel. När användaren förstått läromedlets upplägg kan trygghetskänslan uppstå i att det är lätt att införa rutiner eller ritualer i användningen av läromedlet, alltså en återkommande arbetsform. Vårdnadshavare just i Kvarnbyskolans närområde efterfrågar läromedel i tryckt form. De ser fördelar i att eleven kan läsa sig till kunskapen, ta hem boken och göra läxor.

»Det är skrämmande att tänka sig in i ett scenario där lärare över hela landet skulle stå och prata utifrån minnen och egna idéer.«

Många av dem uttrycker att de gärna ser att eleverna har dubbla läromedel, alltså en bok i skolan och en bok att ta hem. Vårdnadshavarnas sätt att se på läromedel och fördelarna med dem i tryckt bokform är i linje med den skärmkritiska diskursen som förts i media under den senaste tiden.

Liza Lundgren Foto: Privat

Att välja läromedel

På Kvarnbyskolan i Spånga väljs läromedel med stor omsorg. Förstelärarna är involverade i valet av läromedel och läromedel analyseras baserat på flera kriterier där exempelvis språkutveckling är en central aspekt.

Hos oss finns läromedel till varje elev i samtliga teoretiska ämnen. Dessa läromedel utgörs av tryckta läroböcker, appar för mängdträning, digitala kompletterande tjänster och verktyg för inlästa läromedel, begreppsfilmer samt lärarhandledningar. Beträffande läromedel i de praktiska och estetiska ämnena så har vi ett tydligt utvecklingsområde! I dessa ämnen har lärarna läromedel, lärarhandledning eller sakprosa inom respektive ämne.«•

NATUR
&
KULTUR

Läromedel till varje elev!

Satsningen på tryckta läromedel fortsätter.
Investerar i elevernas framtid du också.

Använd
statsbidraget
Utforska här!

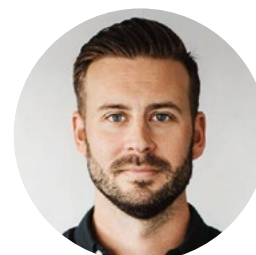

nok.se/statsbidrag

Vi skräddarsyr lösningar efter dina behov

Sofie Almström
Västra Götaland, Halland
och Jönköpings län
sofie.almstrom@nok.se

Christoffer Ahl
Stockholm och Uppsala
christoffer.ahl@nok.se

Christin Nordberg
Värmland, Örebro län,
Västmanland, Östergötland
och Sörmland
christin.nordberg@nok.se

Johan Dahlström
Skåne, Blekinge, Kronoberg
och Kalmar län
johan.dahlstrom@nok.se

Sofia Löfström
Dalarna, Gävleborg, Jämtland
och Västernorrland
sofia.lofstrom@nok.se

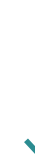

David Sköld
Västerbotten och Norrbotten
david.skold@nok.se

Magnus Pettersson
Stockholm och Gotland
magnus.pettersson@nok.se

Vi kommer till dig!
Boka ditt skolbesök
direkt på [nok.se](http://nok.se/skolbesok)
/skolbesok

Rådgivning, demo eller skolbesök?
Hör av dig till oss så hjälper våra
kundansvariga dig att hitta de bästa
läromedlen för din skola. Av oss kan
du även beställa utvärderingsex.

Det du håller i din hand är en guide för hur du på ett likvärdigt och effektivt sätt kan arbeta med läroboken i ditt klassrum. Med hjälp av kvalitetssäkrade och forskningsanknutna läromedel kan du som blivande eller verksam lärare främja kunskapsutvecklingen hos alla elever.

Vi ger ordet till fler.

